

üzerinde de gelişerek planlı yeni mahallelerle ovaya doğru hafif eğimli düzlükler üzerinde Eskişehir ve Afyon karayolları boyunca büyümesini sürdürdü.

Kütahya şehrinin merkez olduğu Kütahya ili Bursa, Bilecik, Eskişehir, Afyon, Uşak, Manisa ve Balıkesir illeriyle kuşatılmıştır. Merkez ilçeden başka Altıntaş, Aslanapa, Çavdarhisar, Domaniç, Dumlupınar, Emet, Gediz, Hisarcık, Pazarlar, Simav, Şaphane ve Tavşanlı adlı on iki ilçeye ayrılmıştır. 11.977 km² genişliğindeki Kütahya ilinin sınırları içinde 2000 nüfus sayımının geçici sonuçlarına göre 656.716 kişi yaşıyordu. Nüfus yoğunluğu ise 55 idi.

Diyanet İşleri Başkanlığı'na ait 2001 yılı istatistiklerine göre Kütahya'da il ve ilçe merkezlerinde 273, kasaba ve köylerde 858 olmak üzere toplam 1131 cami bulunmaktadır. Şehir merkezindeki cami sayısı 114'tür.

BİBLİYOGRAFYA :

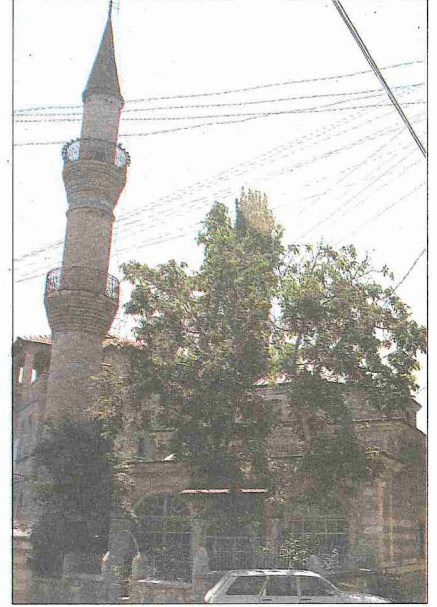
BA, TD, nr. 45, 49, 152, 369, 438, s. 104; BA, MD, nr. 3, hk. 457, 575; nr. 10, hk. 37; nr. 48, hk. 85; nr. 76, hk. 302; BA, MAD, nr. 152, 457, 3082, 3826, vr. 50^{a-b}; nr. 16596; BA, KK, nr. 2657/112, vr. 16^{a-b}; nr. 2562, s. 20; nr. 3693, s. 2; BA, Maliye Nezareti Vâridât Muhasebesi, nr. 8735-8776; TK, TD, nr. 47, 48; TSMA, nr. E. 5881, E. 10422, D. 929, D. 4040, vr. 8^b, nr. D. 5246, D. 5335, D. 5881, D. 6027, 6069, 10057, D. 10565; VGMA, Mücedded Anadolu Defteri, nr. 587, s. 109-111; Sultan Veled, Divân-ı Sultan Veled (nşr. Feridun Nâfiz Uzluk), Ankara 1941, s. 553; Aksarâyî, Mûsameretü'l-ahbâr (trc. Münser Öztürk), Ankara 2000, s. 56, 252; İbn Fazlullah el-Ömerî, Mesâlik (Taeschner), s. 34-35; Esterâbâdî, Bezm ü Rezm (nşr. Kilişli Muallim Rifat), İstanbul 1926, s. 387; Şeyhoğlu Mustafa, Hurşitnâme (nşr. Hüseyin Ayan), Erzurum 1979, tür.yer.; Strabon, Coğrafya: Anadolu (Kitap XII, IV-VIII) (trc. Adnan Pekman), İstanbul 1972, s. 37; Nizâmeddin Şâmî, Zafarnâme (trc. Necati Hugal), Ankara 1949, s. 312; Kalkaşendî, Şubhu'l-a'sâ, V, 340; Bertrandon de la Broquière, Denizaşırı Seyahat (trc. İlhan Arda), İstanbul 2000, s. 196-197; Neşrî, Cihannümâ (Unat), I, 240-246; Feridun Bey, Münşeât, I, 89, 450, 529, 584; Kâtib Çelebi, Cihannümâ, s. 63, 631; Evliya Çelebi, Seyahatnâme, IX, 18; Silâhdar, Tarih, I, 144-145; Ch. Texier, Küçük Asya (trc. Ali Suad), İstanbul 1339, II, 322; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Kütahya Şehri, İstanbul 1932; Oktay Aslanapa, Osmanlılar Devrinde Kütahya Çinileri, İstanbul 1949; Mustafa Çetin Varlık, Germiyanogulları, Ankara 1974, s. 24; a.mlf., "XVI. yüzyılda Kütahya Sancağında Yerleşme ve Vergi Nüfusu", TTK Belleten, sy. 202 (1988), s. 115-167; a.mlf., "XVI. Yüzyılda Kütahya Şehri ve Eserleri", MÜTAD, sy. 3 (1988), s. 189-270; a.mlf., "Kütahya'nın Şehzâde Sancağı Olarak İdaresi", a.e., sy. 5 (1989), s. 315-324; Mustafa Akdağ, Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kav-

gası: Celali İsyanları, İstanbul 1975, s. 194-195; Metin Tuncel, "Kütahya İlinin Beşeri ve İktisadi Coğrafyası", Kütahya, İstanbul 1981, s. 21-23; A. Semih Tulay, "Kütahya Arkeolojisi", a.e., s. 53-68; Şerare Yetkin, "Kütahya Dışındaki Kütahya Çinileri ile Süslü Eserler", a.e., s. 83-95; Faruk Şahin, "Kütahya'da Çinili Eserler", a.e., s. 113; Suna Doğaner, "Türk Çini Sanatının Kütahya Turizmindeki Yeri", Turizm Yıllığı 1991, Ankara 1991 (Türkiye Kalkınma Bankası Yayını), s. 66-79; Besim Darkot - Metin Tuncel, Ege Bölgesi Coğrafyası, İstanbul 1995, s. 86-87; Ekrem Kâmil, "Gazzî-Mekki Seyahatnâmesi", Tarih Semineri Dergisi, 1/2, İstanbul 1937, s. 36-37; Şehabettin Tekindağ, "Şah Kulu Baba Tekeli", BTDD, 1/3 (1967), s. 39; 1/4 (1968), s. 55; Besim Darkot - Tayyip Gökbilgin, "Kütahya", İA, VI, 1113-1126.

MUSTAFA ÇETİN VARLIK

□ MİMARİ. Antik dönemden beri kullanılan ve bir akropolis özelliği taşıyan, kalenin üzerinde yer aldığı tepenin Türk devrinde de iskân edildiği anlaşılmaktadır. Evliya Çelebi'nin belirttiğine göre (Seyahatnâme, IX, 18) yetmiş burcu bulunan kale bugün harap durumdadır; Yukarı Kale ve Aşağı Kale şeklinde tanımlanan bölümlerden meydana gelmekte olup Yukarı Kale'nin batı kısmındaki bir parça iç kale şeklinde düzenlenmiştir. Kalenin içinde sadece iki mescidle iki çeşme günümüze ulaşabilmiştir. Bunlardan Yukarı Kale'deki Hisar Camii, kitâbesine göre 779 (1377) yılında Germiyanoglu Süleyman Şah tarafından yaptırılmıştır. Kare planlı olan yapı, dört yana eğimli ve kiremit kaplı bir çatı ile örtülüdür. Aşağı Kale'nin sonundaki Aşağı Hisar Mescidi (Ulupınar Mescidi) düzgün olmayan altıgen planlı bir yapıdır. Bir su tesisi üstünde yer alan ibadet kısmı, üzeri sundurma ile örtülü son cemaat yeriyile bağlantılı bir kapı ile bir pencereye sahiptir ve geçişleri prizma-

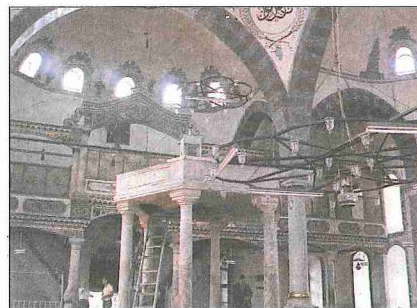
Kütahya Balıklı Camii

tik üçgenlerle sağlanmış olan bir kubbe ile örtülüdür. Kale içindeki çeşmelerden biri, aynayı iki yandan sınırlayan devşirme iki sütun parçasına dayanan sivri kemerlidir, diğeri ise daha basit bir mimariye sahiptir.

Şehrin içindeki yapıların en büyüğü olan ulucami (45 × 25 m.), XIV. yüzyılın sonlarında inşa edilmiş olmasına rağmen XIX. yüzyıla kadar pek çok değişikliğe uğramıştır. Bugünkü haliyle dikdörtgen planlı, iki büyük merkezî kubbesi ve altı adet yarım kubbesi, dört köşesinde birer küçük kubbesi olan harim kısmı ile beş bölümlü son cemaat yerine sahip bir yapıdır (bk. ULUCAMİ). Son cemaat yerinin batı ucundaki bir birim kapatılarak kütüphane haline getirilmiştir (bk. VAHİD PAŞA KÜTÜPHANESİ).

Kendi adıyla anılan mahalledeki Balıklı Camii, kitâbelerinden anlaşıldığına göre Selçuklu döneminde 634 (1237) yılında yapılmış, 1214'te (1799-1800) yeniden yapıldıcasına ihya edilmiştir. Yapı kare planlı, tromplu bir kubbe ile örtülü harime, üç bölümlü, kubbeli son cemaat yerine sahiptir. İki şerefesi olan tuğla gövdeli minaresi yapının kuzeydoğu köşesine yakındır. İki yanı pilastırlı, üçgen alınlıklı mihrabının çini bezemesinde usta adı bulunmaktadır. Hıdırlık tepesindeki mescid dört satırlık kitâbesine göre

Kütahya Ulucamii'nin içinden bir görünüşü

641 (1243-44) yılına ait, kaya kitlesi olarak biçimlendirilmiş, kare planlı, tuğla kubbeli, kuzey cephesindeki kapısı bir eyvan içinde yer alan küçük bir yapıdır (bk. **HIDIRLIK MESCİDİ**). Kütahya'nın erken tarihli yapılarından bir başkası Pekmezpazarı Mescidi adıyla anılan mescidir. Kapısı üzerindeki Arapça kitâbesine göre Germiyanogulları döneminde Muharrem 771'de (Ağustos 1369) Hacı Ahmed b. Yûsuf tarafından yaptırılmış olan kare planlı, kubbeli ufak bir yapıdır. Kasım Paşa Camii (Kurşunlu Cami), kitâbesine göre yine Germiyanogulları devrinde 779 (1377) yılında inşa edilmiş ve XX. yüzyılın ortalarında harap haldeyken onararak yeniden ibadete açılmıştır. Kare planlı harim kısmının üzeri sekizgen kasnaklı bir kubbe ile, üç bölümlü son cemaat yeri ise iki kubbe ve ortada aynalı tonozla örtülmüştür. Kaidesi doğu cephesinden taşan minarenin gövdesi tuğladan yapılmış olup şerefe altındaki mukarnaslarda firûze, yeşil, mavi ve mor renklerde sırlı tuğla bezeme görülmektedir. Mihrapta ise çini süsleme mevcuttur. Germiyanogulları dönemine uzanan bir başka yapı, Çatalçeşme Mescidi adıyla da anılan Süleyman Bey Mescidi'dir. Kitâbesinden 783'te (1381) yaptırıldığı anlaşılan mescid kare planlı, tuğla kubbeli yalın bir yapıdır. Buna komşu durumdaki çeşmede, geniş kemerli derince bir niş içinde devşirme bir korkuluk levhası ayna taşı olarak kullanılmıştır.

Timurtaş Paşa Külliyesi XIV. yüzyılın sonları ile XV. yüzyılın başlarına tarihlenir. Bu yapılar topluluğu cami, medrese ve imareten oluşuyordu. Çarpık ve asimetrik planı, problematik bir örtü sistemine sahip bulunan cami 1250'de (1834) mimarisinde büyük değişikliklere sebep olan bir onarım geçirmiştir. Mihrabı önünde kalın pâyeler tarafından desteklenen kemerlere oturan büyük kubbeye sahip yapının mihrabında zengin çini süslemeye rastlanmaktadır (bk. **TİMURTAŞ PAŞA KÜLLİYESİ**). XV. yüzyılın ikinci çeyreğinde Arslan Bey tarafından inşa edildiği kabul edilen Arslan Bey Camii, aslı tek kubbeli harim ve üç kubbe ile örtülü son cemaat yerinden meydana gelen bir yapı iken 1967 yılında doğusuna çarpık bir mekân eklenmiş ve bu tarihten sonra Meydan Camii adıyla anılmaya başlanmıştır (bk. **ARSLAN BEY CAMİİ**). Saray Camii 893'te (1488) Hisar Bey'in oğlu Mustafa tarafından yaptırılmıştır. Harim, tromplu büyük bir kubbe

altındaki kare planlı ana mekân ve buna bitişik durumda güney istikametindeki geniş mihrap sekisinden oluşur. Son cemaat yeri orijinaline sadık kalınarak yine üç bölümlü ve üç kubbe örtülü olarak inşa edilmiştir. Zengin çini süslemesi olan bir yapıdır (bk. **SARAY CAMİİ**). Karagöz Ahmed Paşa'nın 915 (1509) yılında medrese ve sıbyan mektebiyle beraber külliye'nin bir parçası olarak inşa ettirdiği Ahmed Paşa Camii, pandantifli bir kubbeyle örtülü harim ve beş bölümlü son cemaat yerine sahiptir (bk. **AHMED PAŞA CAMİİ**). Külliye'nin medrese ve mektep kısımları günümüze ulaşmamış, imaret ise paşanın ölümü üzerine yapılmamıştır. Şengül Camii, XVI. yüzyılın başında Molla Celâl Efendi tarafından bir mektep ve çeşmeyle birlikte inşa edilmiştir. Kare planlı ve tromplu bir kubbesi bulunan yapı 1287'de (1870) tamir edilerek minber ilâvesiyle camiye çevrilmiştir. Bir Sinan eseri olan Lala Hüseyin Paşa Camii'nin pandantifler üzerine oturtulan büyük bir kubbe ile örtülü harim kısmının önünde beş bölümlü son cemaat yeri, tuğladan süslemeli minaresi, avlusunda demir şebekeli iki şadırvanı ve hazîresi bulunmaktadır. Yine XVI. yüzyıla ait Hatuniye Camii tek kubbeli, kare planlı harim ve üç bölümlü, kubbeli son cemaat yerine sahiptir. Harim kısmına batıdan bitişik konumda kubbeli bir bölümü vardır, bu bölüm şimdi iki sandukalı bir türbe halindedir. Alo Paşa Camii adıyla da bilinen Ali Paşa Camii 1211 (1796-97) tarihlidir. Yapı dikdörtgen planlı, kâgir duvarlar üzerine kiremit örtülü, eğimli ahşap çatılıdır. Mihrap duvarında çini, tavan ve minberinde kalem işi bezeme mevcuttur (bk. **ALİ PAŞA CAMİİ**). Receb Ağa Mescidi'nin yerine yapılan ve son şeklini 1903'te alan Yeşilcamii kare planlı, tek kubbeli harimle batısında iki sütuna dayanan önü kubbeli bir girişe sahiptir. Minaresi ince gövdeli, köşk şeklinde şerefelidir.

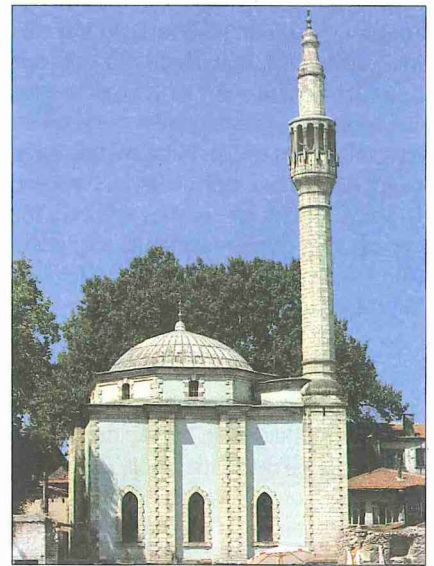
Bu yapıların dışında Kütahya'da birtakım mahalle mescidleri de günümüze ulaşmıştır. Bunlardan Hisaraltı (Dükâncık) Mescidi, Çatalçeşme (Ahî Arslan) Mescidi, Özbek Mescidi, Ahırardı Camii, Saâdet Camii, Kaditler Camii, Küpecik Camii, Bülbül Mescidi, Sultanbağı Mescidi, Cedîd Mescidi, Deveyatağı Mescidi, Ahî Evran Mescidi, Pırler Mahallesi Mescidi önemli yapılardır.

Kütahya'daki külliye'ler içinde II. Yâkub Çelebi'nin imareti (Gök Şadırvan) med-

rese, imaret, mescid, türbe ve hamamdan oluşuyordu. Bunlardan sadece imaret mescidi ve türbe günümüze kadar gelebilmiştir. Külliye'nin taş vakfiyesinden 814 (1411) yılında tamamlandığı anlaşılmaktadır. İmaret Mescidi zâviye planlı bir yapı olup ön cephesindeki revak üç bölümlü ve kubbelidir. XV. yüzyıl başlarına ait olan İshak Fakih Külliyesi mescid, medrese, türbe-zâviye, kütüphane ve çeşmeden oluşuyordu (bk. **İSHAK FAKİH KÜLLİYESİ**). 1272 (1856) tarihli Molla Bey (İbrâhim Bey) Külliyesi camii, medrese, kütüphane ve mektepten meydana gelmektedir. Fevkanî cami yamuk planlıdır. Avlunun doğu kısmında kare planlı kütüphane sağlam durumda ise de aynı avlunun doğu ve batısındaki medrese ve mektep yok olmuştur.

Kütahya'nın müstakil medreselerinden Molla Abdülvâcîd veya Demirkapı Medresesi adlarıyla da anılan Vâcidiye Medresesi, Mübârizüddin Umur b. Savcı tarafından 714 (1314) yılında yaptırılmıştır. Halen müze olarak kullanılan yapı iki eyvanlı ve tek katlıdır. Dışarıya doğru taşkınlığı olan taçkapısı tromplu bir küçük kubbeye sahip eyvana açılmakta, pandantifli bir kubbeyle örtülü olan avlu güneyden ana eyvana bağlanmaktadır. Ana eyvanın iki yanında kubbe örtülü iki oda, avlunun doğu ve batı yönündeki kanatlarda ise beşik tonoz örtülü üçer

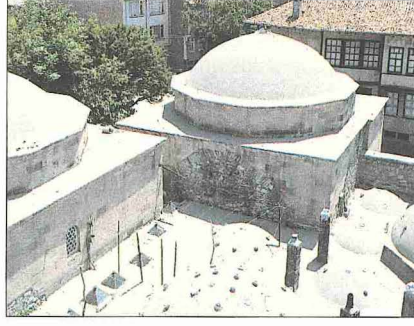
Kütahya Yeşilcamii

mekân yer almaktadır (bk. VÂCİDİYE MEDRESESİ). Bundan başka XIV. yüzyılın son çeyreğine ait olan Balabâniye Medresesi yine avlusu kubbe örtülü, tek katlı bir yapıdır. Harabe durumundaki yapı üç veya dört eyvanlı idi. XVI. yüzyılın başlarına ait olan Molla Halil Medresesi yok olmuş, 957 (1550) tarihli Rüstem Paşa Medresesi ile Câfer Paşa'nın Anadolu beylerbeyi iken yaptırdığı 987 (1579) tarihli dârülkurrâ ise harabe halindedir.

Yine harap durumundaki Balıklı Tekkesi XIV. yüzyılın sonu ve XV. yüzyılın başlarına aittir. XVII. yüzyılın başlarında tekkeye dönüştürülen yapının planı yan mekânli zâviyeli tiptedir (bk. BALIKLI TEKKE). Ergun Çelebi Zâviyesi olarak da bilinen mevlevîhâne XIV. yüzyıla ait bir yapıdır (bk. KÜTAHYA MEVLEVÎHÂNESİ). Şeyh Sâlih Tekke-Mescidi 1271 (1855) tarihli olup bu tipin geç dönemdeki önemli bir örneğini oluşturur. Tekkenin kurucusu olan Şeyh Sâlih b. Hacı Halîl yapının doğusunda yer alan dikdörtgen planlı türbede gömülüdür. Seyyid Nûreddin Tekke-Zâviyesi XIV. yüzyılın ikinci yarısına aittir; batı kısmını dört sandukalı, mumyalık kısmı da olan bir türbe oluşturmaktadır. Ahî Evran Türbe-Zâviyesi XVI. yüzyılda inşa edilmiştir. Enlemesine dikdörtgen planlı yapının korkulukla bölünen güney parçasını dört sandukalı türbe teşkil eder. XVI. yüzyılın sonlarına ait Gümüşeşik Tekkesi harabesinin yakınında kare planlı, büyük kubbeli Şeyh Buhârî'nin türbesi yer almaktadır. Kütahya'daki mezar yapılarından bir diğeri olan Karagöz Ahmed Paşa Türbesi, Ahırardı Mezarlığı'nda bulunmakta olup altı sütun üzerine kubbe örtülü, altıgen planlı bir açık türbedir. Dört Direkli Türbe ve Sultanbaşı Mezarlığı'ndaki türbe ile Ulucami Türbesi de Kütahya'nın açık türbelerindendir. XVII. yüzyılın ikinci yarısına ait, Musallâ Mezarlığı'ndaki Sun'ullah Gaybî Türbesi çarpık kare planlı, doğu duvarında bir kapısı bulunan, tuğladan basık bir kubbeyle örtülü bir yapıdır. XIX. yüzyılın sonlarına ait Fatma Ana Türbesi ise kare planlı, üzeri eğimli bir çatıyla örtülüdür.

Kütahya'daki hamamlar içinde en eskisi olan ve XIV. yüzyıl sonuna tarihlenen Saray Hamamı çift kubbeli ılıkılığı ve iki bölümlü sıcaklığı olan bir yapıdır. Sıcaklığın kuzey parçası kare planlı, üzeri kubbe örtülü iken güneydeki özel bölüm beşik tonozlu bir geçiş mekânıyla bağlantılı tromplu kubbesi olan kare planlı halvet-

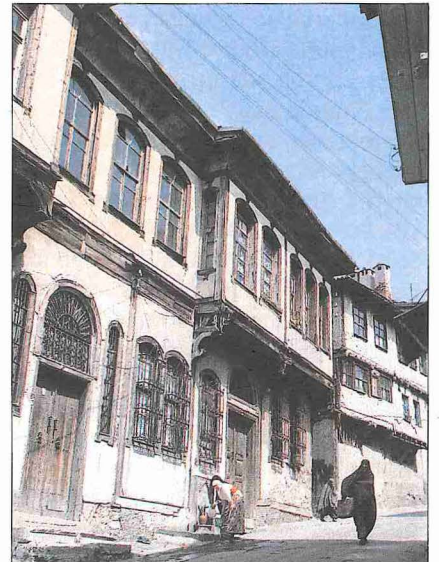
Kütahya Balıklı Hamamı

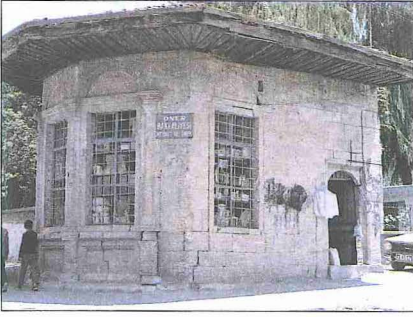
ten oluşur. Soyunmalık kısmı yeni bir ektir. XV. yüzyılın başına tarihlenen Küçük Hamam bir çift hamamdır. Tromplu bir kubbeyle sahip olan kare planlı soyunmalık kısmının ardından güneydeki kapıyla ulaşılan ılıkılığı enlemesine dikdörtgen planlıdır. Asimetrik üç halvetle sarılı durumundaki büyük kare planlı mekâna sahip olan sıcaklığın batısında üç bölümlü ufak bir kadınlar hamamı bulunur. XV. yüzyılın ortalarına tarihlenen Eydemir Hamamı (Elvan Bey Hamamı) geniş kare planlı kubbeli soyunmalık, elips biçiminde küçük bir havuzu olan kare planlı, pandantifli kubbesi olan ılıkılık, dört eyvanlı, iki halvetli bir sıcaklığa sahiptir. Balıklı Hamam, kitâbesinde 956 (1549) tarihi okunan kadınlar kısmı daha büyük tutulmuş bir çift hamamdır. Yüksek bir kubbeyle örtülü kare planlı soyunmalık, yine kubbe örtülü küçük bir mekân halindeki ılıkılık, dört eyvanlı, dört halvetli sıcaklığı bulunmaktadır. Kuzeydeki erkekler kısmı kare planlı, kubbeli soyunmalık, aynı eksen üzerinde kubbeli, kare planlı ılıkılık ve kubbeli, iki halvetli sıcaklıktan oluşmaktadır. Ufak bir tek hamam olan Lala Hüseyin Paşa Hamamı enlemesine dikdörtgen planlı kubbeli, kare planlı soyunmalık, boyuna dikdörtgen planlı ılıkılık ve sekizgen göbek taşı bulunan iki halvetli sıcaklığı vardır. XVI. yüzyıla ait bir çift hamam olan Kemer Hamamı sıcaklıklarının her ikisi de dört eyvanlı, dört halvetli olup bu tipin en mükemmel örneklerinden birini oluşturur. XVI. yüzyılın sonlarına ait olması gereken Şengül Hamamı farklı bir plan şemasıyla dikkati çeker. Yapının soyunmalık kısmı pandantifli çift kubbeyle örtülü, ılıkılığı ortası kubbeli, dikdörtgen bir mekân halinde, sıcaklığı kubbeli, üç bölümlüdür. XIX.

yüzyıla ait Yeni Mahalle Hamamı dikdörtgen planlı, soyunmalık kısmı ahşap bağdâdî ve kubbeli bir mekân halindedir. Geçişleri prizmatik Türk üçgenleriyle sağlanan, enlemesine beşik tonoz örtülü ılıkılığı ve tromplu bir kubbeyle sahip, ortasında göbek taşı bulunan geniş bir mekân halindeki sıcaklığı vardır.

Kütahya'nın tarihî ticaret yapılarından olan Gedik Ahmed Paşa vakfı büyük bedesten enlemesine dikdörtgen planlı, ortada hafifçe sivri beşik tonoz örtülü bir yolun iki yanında karşılıklı olarak sıralanan yine beşik tonoz örtülü dükkân hücrelerinden meydana gelmiştir. Yolun merkezî kısmında sekizgen biçimli mermer bir şadırvan bulunur. Arasta görünümündeki Timurtaş Paşa vakfı küçük bedesten XIV. yüzyılın sonlarına ait olup yine enlemesine dikdörtgen planlıdır. Doğu ve batı uzun kenarlarında beşik tonozlu dörder niş yer almakta, kısa kenarlarda ikişer pâyeye tarafından taşınan sivri kemerlerin ardında kapalı mekânlar ve bedestenin kapıları bulunmaktadır. Günümüze sadece kapısı ile 912 (1506) tarihli bir kitâbesi ulaşan yetmiş odalı Kapan Hanı hakkındaki bilgiler Evliya Çelebi'nin *Seyahatnâme*'sinden edinilmektedir (IX, 21). Bugün Kütahya Ulucamii'nin şadırvanı olarak kullanılan sakahâne XIII. yüzyılın ilk yarısında inşa edilmiştir. Kare planlı yapının üzerini

Kütahya'nın eski evlerinden birkaçı

Kütahya Muvakkithanesi

tromplu bir kubbe örtmekte, dört yana eğimli çatısı bu kubbeyi gizlemektedir. Merkez noktasında fiskiyeli sekizgen şa-

dirvan havuzu bulunur. Pahlanmış güney köşesinde üçgen alınlıklı barok bezemeli bir çeşme yer alır.

Kitâbesinde 1247 (1831-32) yılında inşa edildiği kayıtlı olan muvakkithâne kesme taştan yapılmış, ön cephesi üç kenarlı olarak düzenlenmiş dikdörtgen planlı bir yapıdır. Ön cephesinde yarı silindirik pilastrlar arasında üç pencere, batı cephesinde bir başka pencere ile kapısı yer almaktadır; diğer cepheleri ise sağırdır.

Son devir Osmanlı mimarisinin şehirdeki en önemli sivil yapısı olan hükümet konağı bodrum katı üzerinde yükselen iki katlı bir yapıdır. Yapının ön cephesi çıkmalar ve kapısının önündeki sütunlarla hareketlendirilmiş, diğer cepheler buna oranla yalın bırakılmış, sadece çift kat boyunca sıra pencereler açılmıştır.

Eğimli çatısının ortasında kademeli bir aydınlık feneri yer alır. Kemerlerde nöbetleşe olarak kullanılan çift renkli taşlarla zengin çini bezeme dikkati çeker. Konağın alt katının kuzeybatı köşesinde kare planlı bir oda halindeki mescidin de yoğun çini bezemeye sahip olduğu görülür.

BİBLİYOGRAFYA :

Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, IX, 18, 21; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Kütahya Şehri*, İstanbul 1932, s. 17-24, 71-87, 107-150; Lâmi Eser, *Kütahya Evleri*, İstanbul 1955; Hamza Güner, *Kütahya Camileri*, Kütahya 1964; Ayverdi, *Osmanlı Mi'mârîsi I*, s. 510; a.e. II, s. 516-519; Metin Sözen, *Anadolu Medreseleri*, İstanbul 1972, II, 82; Faruk Şahin, "Kütahya'da Çini Eserler", *Kütahya: Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılına Armağan*, İstanbul 1981-82, s. 111-170; Ara Altun, "Kütahya'nın Türk Devri Mimarisi", a.e., s. 171-700.

EBRU KARAKAYA